

Ewaluacja on-going wdrażania „Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020” (2018)

Data opracowania dokumentu: 2018 rok

Zleceniodawca: Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Wydział Rozwoju Regionalnego, Jednostka Koordynująca Wdrażanie Regionalnej Strategii Innowacji (JKW RIS)

Wykonawca: Główny Instytut Górnictwa w Katowicach

Ewaluacja zrealizowana w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, Osi Priorytetowej XIII Pomoc Techniczna Działania 13.1 Pomoc Techniczna.

Przyjęty w 2011 roku Program Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020 (PRT) stanowił pierwszy w kraju tego rodzaju dokument, będący strategicznym planem rozwoju technologicznego regionu, w którym określone zostały zarówno kierunki protechnologicznego rozwoju regionu w horyzoncie roku 2020, jak i metody i narzędzia dla ich oceny i monitorowania. Jednym z elementów procesu monitorowania jest realizowana Ewaluacja on-going wdrażania „Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020”.

W ramach prac analizom poddano dokumenty strategiczne szczebla europejskiego, krajowego i regionalnego oraz dane statystyczne i raporty związane ze realizacją PRT. Dla uzupełnienia procesów wnioskowania przeprowadzone zostały pogłębione studia przypadków zmierzające do opisu dobrych praktyk realizacji PRT i wdrażania dwóch nowych inteligentnych specjalizacji regionalnych – zielona gospodarka i przemysły wschodzące oraz tzw. wywiady pogłębione (IDI) przeprowadzone z instytucjami/osobami bezpośrednio

zaangażowanymi w realizację polityk proinnowacyjnych. Zastosowana strategia badawcza opiera się na triangulacji, która polega na wzajemnej weryfikacji i komplementaryzacji danych na dwóch poziomach ich gromadzenia: na poziomie technik badawczych oraz na poziomie źródeł informacji. Multiplikacja technik i źródeł informacji umożliwiła zebranie jak najpełniejszych i wzajemnie weryfikujących się informacji, uwzględnienie punktów widzenia różnych grup interesariuszy ekosystemu innowacji w województwie śląskim, co pozwoli na zebranie informacji pełnych, bogatych i zróżnicowanych.

Rezultatem badania jest zdobycie wiedzy na potrzeby skutecznego monitorowania i ewaluacji „Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020” przez Jednostkę Koordynującą Wdrażanie Regionalnej Strategii Innowacji. Wyniki niniejszych badań będą stanowiły materiał wyjściowy do prac podejmowanych przez Jednostkę w tym zakresie. Powinny również stać się punktem wyjścia do dalszej pogłębionej dyskusji opartej na faktach nad wizją rozwojową województwa śląskiego w perspektywie 2020+.

Pierwsza część prac obejmowała ujednolicenie zakresu, demarkację oraz zakreślenie obszarów pięciu inteligentnych specjalizacji województwa śląskiego oraz obszarów technologicznych regionu, ze szczególnym uwzględnieniem zielonej gospodarki oraz przemysłów wschodzących. Na podstawie dokumentu: „Model wdrożeniowy Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020. Wersja 2.0” sformułowano kompletną listę obowiązujących inteligentnych specjalizacji województwa śląskiego, do których należą:

- Energetyka,
- Medycyna,
- Technologie informacyjne i komunikacyjne,
- Zielona gospodarka,
- Przemysły wschodzące.

Każdą z powyższych inteligentnych specjalizacji zdefiniowano przez obszary działalności gospodarczej, jak również obszary technologiczne. W celu określenia rzeczywistego potencjału wyszczególnionych działów gospodarki w ramach inteligentnych specjalizacji przeanalizowano rzeczywiste dane statystyczne dla poszczególnych kodów PKD 2007. Przyjęta metodyka umożliwiła identyfikację potencjalnych obszarów przewagi gospodarczej regionu w oparciu o analizę danych statystycznych z wykorzystaniem wskaźników lokacji (LQ). Dokonano również analizy kluczowych obszarów technologii ujętych w aktualizowanym „Programie Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020” w odniesieniu do klasyfikacji PKD. Wskazano sekcje, które mają istotne znaczenie dla protechnologicznego rozwoju gospodarki województwa śląskiego.

Przeprowadzono również obliczenie wartości i ocenę uzyskanych wartości wskaźnika horyzontalnego monitoringu wizji „Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020” Smart Index dla wszystkich inteligentnych specjalizacji. Zaproponowano ujednolicenie formuły obliczeniowej wskaźnika poprzez konsolidację składowych w jeden metawskaźnik. Uzyskane wartości wskazują na tendencję spadkową wskaźników częściowych, co spowodowane jest w dużej mierze zmniejszeniem ilości i wartości projektów. Jednak z uwagi na ograniczoną liczbę punktów w danym szeregu czasowym oraz fakt, iż specjalizacje Przemysły wschodzące i Zielona gospodarka nie istniały przed 2017, rzeczywistą wartość Smart Indexu dla pięciu specjalizacji będzie można obliczyć dopiero w 2019 r. na podstawie danych z roku 2018 i 2017.

Prace w ramach części I zamyka analiza nowych inteligentnych specjalizacji wobec krajowych inteligentnych specjalizacji w świetle aktualnej krajowej polityki rozwoju technologicznego oraz rozstrzygnięć Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). Nowe inteligentne specjalizacje wpisują się w dokument strategiczny jakim jest SOR. Nawiązują do niego na wielu płaszczyznach, a związane z ich wdrożeniem i upowszechnianiem metody i narzędzia stanowią komplementarny zestaw działań dla realizacji głównych celów SOR i polityk europejskich. Dzięki temu stwarzają one szansę rozwojową dla regionu i zapewniają utrzymanie spójnego

kierunku działań na różnych płaszczyznach – regionalnej, krajowej i europejskiej. Nowe inteligentne specjalizacje stanowią odpowiedź na zidentyfikowane w regionie trendy gospodarcze i technologiczne, co potwierdzają liczne dobre praktyki w tym obszarze, a przykłady niektórych z nich zostały szczegółowo opisane w niniejszym dokumencie.

W drugiej części pracy dokonano ocenę on-going stanu wdrażania „Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020”. Jeden z elementów stanowiła ocena stopnia wdrażania ośmiu obszarów specjalizacji regionalnej (technologicznej) województwa śląskiego określonych w „Programie Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010 – 2020” (PRT 2010-2020) w latach 2011-2018. Dla realizacji tej części prac dokonano m. in. analizy realizacji projektów w okresie 2013-2018 w ramach programów: RPO WSL, POIR, PO WER, NCBiR, Horyzont 2020. Uzyskane wyniki wskazują, iż stopień wzajemnej korelacji tematycznej projektów i specjalizacji regionalnych jest na różnym poziomie, co wynika głównie ze specyfiki konkursów. Dokonano także analizy wskaźników monitorujących realizację PRT wykorzystując zebrane dane ilościowe dostarczane przez Obserwatoria Specjalistyczne w latach 2013-2018. W przypadku wskaźników bezpośrednich monitoringu PRT, których aktualizacji dokonano w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz Banku Danych Lokalnych, zauważono rozwój w różnych obszarach. Jednocześnie we wszystkich obszarach specjalizacji technologicznych województwa śląskiego zidentyfikowano działające dobre praktyki o różnorodnym charakterze: produktowym, procesowym, technologicznym, organizacyjnym, społecznym, marketingowym, czy systemowym, co świadczy o znaczącym potencjale technologicznym regionu. Analiza dobrych praktyk potwierdza wzajemne przenikanie się obszarów technologicznych. W systemie wsparcia rozwoju technologicznego istotną rolę odgrywa dywersyfikacja dziedzina oraz odpowiednie jej zrównoważenie w stosunku do zdiagnozowanych zależności technologicznych. Brak równowagi może przyczynić się do zahamowania procesu rozwoju nowych idei i rozwiązań technologicznych.

Specyficznym i oryginalnym narzędziem monitoringu stopnia rozwoju technologicznego regionu jest działalność Sieci Regionalnych Obserwatoriów Specjalistycznych Województwa Śląskiego (SO RIS), w ramach której prowadzone są działania promocyjne zidentyfikowanych dobrych praktyk, oraz działania szkoleniowe, informacyjne czy konsultacyjne, adresowane do przedsiębiorców oraz przedstawicieli JST. Zrealizowane zostały także różnorodne ekspertyzy tematyczne z wybranych obszarów technologicznych. Ponadto przygotowywane są coroczne raporty zawierające diagnozę potencjału obszarów technologicznych. W ramach działalności Sieci wypracowano narzędzia wskaźnikowej, obiektywnej i skwantyfikowanej oceny poszczególnych obszarów technologicznych m.in. w postaci badań ankietowych o charakterze audytu technologicznego – innowacyjnego obszarów specjalizacji technologicznej oraz badania potrzeb przedsiębiorców i jednostek naukowych w kierunku rozwoju technologicznego województwa śląskiego. Wykorzystanie audytów w monitorowaniu rozwoju technologicznego stanowi istotny punkt budowy polityki opartej na dowodach. Efektywnie wykorzystywane narzędzie do badania i oceny potencjału innowacyjno-technologicznego - jakim jest wywiad bezpośredni/audyt - przez Obserwatoria Specjalistyczne daje możliwość uzyskania wsparcia eksperckiego skierowanego przede wszystkim do przedsiębiorstw oraz sfery B+R.

Trzecia i czwarta część badania obejmowała ocenę kierunków rozwoju technologicznego województwa śląskiego w kontekście potrzeb i wyzwań Przemysłu 4.0., oraz ocenę gotowości regionu do jego realizacji. Przemysł 4.0 nakłada na sektor przedsiębiorstw nowe wyzwania. Prowadzone w ramach badania wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji i przedsiębiorstw funkcjonujących w województwie śląskim oraz analizy kart studiów przypadku dobrych praktyk w ramach specjalizacji technologicznych, a także inteligentnych specjalizacji, potwierdziły, że wdrożenie koncepcji Przemysłu 4.0 w województwie śląskim jest jak najbardziej możliwe, co więcej jest już realizowane. Koncepcja ta stała się realną wizją rozwojową przedsiębiorców województwa śląskiego i powinna koncentrować się na wszystkich specjalizacjach technologicznych. Ponadto została zainicjowana działalność Śląskiego Centrum Kompetencji Przemysłu 4.0, które stanowi przedsięwzięcie kluczowe w ramach Programu dla Śląska.

Szczegółowe rekomendacje dla Zarządu Województwa oraz pozostałych aktorów regionalnego ekosystemu innowacji w zakresie wdrażania „Programu Rozwoju Technologii województwa śląskiego na lata 2010-2020” oraz w okresie 2020+ zestawiono w części V niniejszego opracowania.

W wyniku przeprowadzonych prac badawczych w ramach Ewaluacji on-going wdrażania „Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020” wykazano, że wyodrębnione w Programie obszary technologiczne są nadal silnie reprezentowane w województwie śląskim. Niemniej jednak zachodzące w nich zmiany strukturalne wywołane globalnymi trendami i uwarunkowaniami krajowymi i regionalnymi oraz czynnikami endogenicznymi przekładają się na prawdopodobną konieczność rewizji ich zakresu oraz włączenie nowych obszarów o dużym znaczeniu dla rozwoju regionu i jego pozycji.

Załączniki

[Ewaluacja on-going wdrażania „Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020”](#) | PDF, 4.44 MB |

[Ewaluacja on-going wdrażania „Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020”. Załączniki](#) | PDF, 3.12 MB |